

Bylo mi uloženo přečísti několik slov o české knize. Podobná témata jsou však nezměrná. Jsou bez konce, neboť do svazků knih a knihoven bylo sevřeno všechno toužení, všechna vůle, všechna vroucnost, všechn rozum a všechno to, čemu se říká duše národa.

Letitá a krásná fráze uvádí, že knihy jsou pokladnicemi a cisternami hodnot. Je to zajisté pravda, ale přihlédneme-li k působení literárních děl na společnost, jeví se nám písemnictví spíše jako proud zaznívajících z času do času, jako souvislost, jako spojení věcí starých s mladostí, která se věčně obnovuje. U vědomí nepřetržitého literárního díla pocítujeme pak, že přítomnost je vrcholík čerení, které se táhne do veliké dálky. Pocítujeme, že každý nový básnický tvar je před nesmírného pohybu, že je to dovršení i počátek, výslednice i zdroj síly, která neumírá.

Možná, že i teď — v této chvíli obrácené k současným úkolům — všichni slyšíme píseň, která zněla na počátku naší literatury a snad pro povědomí souvislého života, snad pro štěstí, které se nás dotýká za zvuku verše přesahujícího z věku do věku, snad právě pro to štěstí chceme s pokorou a jako poslední služebníčkově sloužit umění i knihám dneška. Máme ovšem na mysli tvorbu i práci zprostředkovatelskou. Jde o hospodaření možnostmi konzumu i hodnotami, které se v rukou vydavatelů stávají obchodním předmětem. Jde o texty, o organizaci díla nakladatelského, o knihovny, o čtenáře, o akce kritické i popularizační a krátce o všechno, co ve smyslu intenzity i šíře směřuje k tomu, aby bylo naplněno poslání české knihy. Podobné práce jsou zčásti profesionální, zčásti vyplývají z obecných i nejvnitřnějších potřeb. Neshodují se tedy ve všem všudy, avšak oddanost ke knize převádí naši rozličnou snahu na společného jmenovatele a činí nás dělníky

jediného díla. Vždyť vskutku chceme vposled věc jedinou: chceme, aby den po dni v slavném trvání slovo činěno bylo tělem. Chceme, aby vycházejíc z tradice či vnikajíc v tradici znělo přirozeností života současného. Chceme, abychom skrze živá slova básníků naší doby byli se všemi údy národa účastni tvorby, která počíná daleko před hranicí paměti a která je jazykem a duší svého lidu a která je jeho dějinami nejvlastnějšími a přítomností nejvlastnější a která bude věčná.